

MARIE KARLSSON-TUULA

Företagsrekonstruktion som brottsverktyg förhindras i den finska Saneringslagen

MARIE KARLSSON-TUULA, Jur. dr. och professor i civilrätt vid Karlstads universitet, gästprofessor vid Örebro universitet, ansvarig utgivare Insolvensrättslig tidskrift och föreståndare för Akademien för Insolvensrätt vid Karlstads universitet som båda har tillkommit på Maries initiativ, marie.karlsson-tuula@kau.se

INLEDNING

Det har framkommit att domstolar beviljar företagsrekonstruktion trots att företag saknar möjlighet att rekonstrueras. I ett aktuellt fall saknade företaget tillgångar och fick trots det inleda en företagsrekonstruktion. Lagstiftaren har ställt låga krav på domstolens utredning vid ansökan om företagsrekonstruktion. I Finland är det tvärtom. I Saneringslagen uppställs hinder för när en företagsrekonstruktion inte får beviljas. Företagsrekonstruktion har under senare tid använts för att få ut lönegaranti trots att förutsättningarna för rekonstruktion inte har funnits. Regelverket har använts som ett brottsverktyg av oseriösa företag. Detta måste förhindras.

DEN SVENSKA LAGEN OM FÖRETAGSREKONSTRUKTION

Syftet med företagsrekonstruktion är att ett företag ska återfå lönsamheten i bolaget. En företagsrekonstruktion ska beviljas av domstol om det inte saknas skälig anledning att anta att syftet med företagsrekonstruktion kan uppnås. Det uppställs således ett lågt beviskrav i lagen om företagsrekonstruktion. Det avgörande är att

en rekonstruktion av verksamheten inte framstår som utesluten.¹ Så snart det finns grund att anta att det finns förutsättningar för en lyckosam rekonstruktion bör beslut om företagsrekonstruktion meddelas. En ansökan av gäldenären om företagsrekonstruktion ska innehålla en kortfattad redogörelse för gäldenärens ekonomi och orsakerna till betalningssvårigheterna samt en redogörelse för hur gäldenären avser att verksamheten ska bedrivas i fortsättningen och en uppgörelse nås med borgenärerna. Det bedömningsunderlag som ska ges in till tingsrätten är således högst begränsat och rätten ska inte heller på detta stadium göra någon mer ingående prövning av förutsättningarna för en framgångsrik rekonstruktion. Detta är olyckligt av flera skäl. Beslutas det om företagsrekonstruktion har den utsedde rekonstruktören tre veckor på sig att undersöka om och hur en rekonstruktion ska genomföras. Det ska sedan vid borgenärssammanträdet prövas om rekonstruktionen ska fortsätta. Under senare tid har det framkommit att företagsrekonstruktion har använts för att erhålla lönegaranti under tiden fram till borgenärssammanträdet. Det aktuella företaget saknade helt möjlighet att återfå lönsamheten då det mer eller mindre saknades tillgångar i bolaget. Skatteverket motsatte sig som tur var fortsatt rekonstruktion vid borgenärssammanträdet och företagsrekonstruktionen upphörde. Tre veckors lönegaranti hade dock betalats ut till cirka 100 anställda helt i onödan. När beslutet om företagsrekonstruktion har beviljats av domstol åtnjuter gäldenären dessutom ett skydd mot exekutiva åtgärder. En ansökan om konkurs kan därmed vilandeförklaras på begäran av gäldenären under ett rekonstruktionsförande.

DEN FINLÄNDSKA SANERINGSLAGEN

I den finländska Saneringslagstiftningen finns det uttryckliga grunder för när en företagssanering inte får beviljas i 7 §. För det första får ett förfarande inte inledas om gäldenären är insolvent och det är sannolikt att insolvensen inte kan undanröjas med hjälp av sa-

¹ Se hovrättens beslut i mål nr ÖÅ 3869-11 rörande ansökan om företagsrekonstruktion i SAAB:s tre bolag. Hovrätten beviljade rekonstruktion i september 2011 och bolagen försattes i konkurs i december samma år.

neringsprogrammet eller att ny insolvens kan förhindras endast för en kort tid. För det andra får en företagssanering inte inledas om det är sannolikt att gäldenärens tillgångar inte räcker till för att täcka kostnaderna för saneringsförfarandet och ingen annan har förbundit sig att svara för dessa kostnader. För det tredje får en ansökan inte beviljas om det är sannolikt att gäldenären inte förmår betala skulder som uppkommer efter att förfarandet inletts. För det fjärde kan ett förfarande inte inledas om det finns grundad anledning att anta att det huvudsakliga syftet med ansökan är att förhindra borgenärens indrivningsåtgärder eller att på något annat sätt kränka borgenärens eller gäldenärens rättigheter. För det femte kan ett förfarande inte bli aktuellt om det finns grundad anledning att anta att det inte finns förutsättningar för att få till stånd eller att fastställa ett saneringsprogram. För det sjätte finns ett hinder att inleda ett förfarande om gäldenärens bokföring är behäftad med väsentliga brister eller fel, utom om det kan visas att bokföringen utan svårigheter kan försättas i behörigt och tillförlitligt skick. Utöver detta får ett förfarande inte heller inledas om gäldenären eller någon för hans räkning i den verksamhet som saneringsförfarandet gäller har gjort sig skyldig till ett gäldenärsbrott som avses i 39 kap. 1–3 eller 6 § i strafflagen (39/1889) eller ett bokföringsbrott eller ett grovt bokföringsbrott eller är åtalad för ett sådant brott eller om det finns grundad anledning att misstänka att han gjort sig skyldig till ett sådant brott. Det får inte heller förhålla sig så att gäldenären eller en personligt ansvarig bolagsman i gäldenärsbolaget eller någon som hör till gäldenärsbolagets ledning i den verksamhet som saneringsförfarandet gäller har brutit mot ett näringsförbud eller är åtalad för ett sådant brott eller om det finns grundad anledning att misstänka att gäldenären gjort sig skyldig till ett sådant brott, eller om gäldenären, en personligt ansvarig bolagsman i gäldenärsbolaget eller någon som hör till gäldenärsbolagets ledning har gjort sig skyldig till eller det finns grundad anledning att misstänka att han gjort sig skyldig till ett förfarande för vilket han kan meddelas näringsförbud. Om det senare skulle framgå att ett förfarande har inletts, trots att någon av de uppräknade omständigheterna skulle föreligga, kan

det på yrkande av en utredare som avses i 8 § eller på yrkande av en borgenär eller gäldenären bestämmas att förfarandet skall upphöra. Ett förfarande kan dock få fortsätta om det finns möjlighet att överlåta verksamheten.

AVSLUTANDE SYNPUNKTER

Enligt min mening finns det anledning att använda den finländska lagstiftningen som förebild för hur den svenska regleringen kan utformas. Det skulle förhindra att onödiga rekonstruktioner inleds till nackdel för borgenärskollektivet. Det skulle också förhindra att företagsrekonstruktion kan användas som brottsverktyg för att få ut lönegaranti trots att företaget inte är berättigade till det. En total översyn av lagen om företagsrekonstruktion lär bli nödvändig med hänsyn till det snart kommande insolvensdirektivet om rekonstruktion och en effektivare insolvenshantering. Jag hyser en förhoppning om att lagstiftaren tar sitt ansvar och inte bara låter domstolarna löpande bevilja företagsrekonstruktion framöver.